

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

JULIANE KOKOTT

prednesené 16. decembra 2004¹

I — Úvod

1. V Holandsku existuje cenová právna úprava, podľa ktorej mliekarne môžu voči výrobcovi, t. j. jednotlivým poľnohospodárom, uplatniť zrážku z ceny surového mlieka nižšej kvality. Tieto zrážky z ceny súčasne slúžia na financovanie miernych príplatkov k cene pre tých výrobcov, ktorí v určitom období dodávali mliekarňam nezávadné vysoko kvalitné surové mlieko.

3. V tejto súvislosti holandský College van Beroep voor het bedrijfsleven (ďalej len „vnútroštátny súd“) žiada Súdny dvor o výklad zákazu vyplácania pomoci v Spoločenstve (článok 87 ods. 1 ES) a zákazu vykonávania pomoci v Spoločenstve (článok 88 ods. 3 ES), ako aj nariadenia Rady (EHS) č. 804/68 z 27. júna 1968 o spoločnej organizácii trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami (ďalej len „nariadenie č. 804/68“)².

II — Právny rámec

2. Táto cenová úprava je v predmetnom prípade skúmaná z hľadiska práva Spoločenstva. Pán Kuipers, ktorého mlieko v niektorých prípadoch v roku 1995 bolo mliekarňami, ktorým ho dodával, posúdené ako mlieko nižšej kvality, protestuje proti zrážkam z ceny, ktoré tieto mliekarne uskutočnili. Pán Kuipers považuje tieto zrážky za zrážky, ktoré sú v rozpore s právom Spoločenstva.

A — Právo Spoločenstva

4. Právny rámec Spoločenstva vo veci samej predstavuje článok 36 ods. 1 ES, článok 87

¹ — Jazyk prednesu: nemčina.

² — Ú. v. ES L 148, s. 13.

ods. 1 ES a článok 88 ods. 3 ES, ako aj 7. Článok 88 ods. 3 ES stanovuje:
nariadenie č. 804/68.³

5. Podľa článku 36 ods. 1 ES sa kapitola o pravidlách hospodárskej súťaže vzťahuje na výrobu a obchod s poľnohospodárskymi výrobkami len v rozsahu, aký určí Rada podľa článku 37 ods. 2 a 3 ES a v súlade so stanoveným postupom a so zreteľom na ciele uvedené v článku 33 ES.

„Komisia musí byť v dostatočnom čase upovedomená o zámeroch v súvislosti s poskytnutím alebo upravením pomoci, aby mohla podať svoje pripomienky. Ak usúdi, že takýto zámer je nezlučiteľný so spoločným trhom podľa článku 87, začne konanie podľa odseku 2. Členský štát nemôže vykonať navrhované opatrenia, pokiaľ sa vo veci nerozhodlo s konečnou platnosťou.“
[neoficiálny preklad]

6. Článok 87 ods. 1 ES znie:

8. Článok 23 a článok 24 nariadenia č. 804/68 znejú⁴:

„Ak nie je touto zmluvou stanovené inak, pomoc poskytovaná členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná so spoločným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.“ [neoficiálny preklad]

„Článok 23

Ak nie je v tomto nariadení stanovené inak, články 92 až 94 Zmluvy sa použijú na výrobu výrobkov uvedených v článku 1 a na obchod s týmito výrobkami. [neoficiálny preklad]

3 — Nariadenie č. 804/68 bolo s účinnosťou od 1. januára 2000 zrušené a nahradené nariadením Rady (ES) č. 1255/1999 zo 17. mája 1999 o spoločnej organizácii trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami (Ú. v. EŠ L 160, s. 48, Mim. vyd. 03/025, s. 366, ďalej len „nariadenie č. 1255/1999“). Skutkový stav vecí samej sa však týka roku 1995, takže sa z časového hľadiska na vec samu uplatňuje aj nariadenie č. 804/68.

4 — Článok 23 a článok 24 nariadenia č. 804/68 sú obsahovo zhodné s článkom 37 a článkom 38 nariadenia č. 1255/1999; pozri aj prílohu III nariadenia č. 1255/1999. Predtým platné články 92 až 94 Zmluvy o ES odkazujúce na nariadenie č. 804/68 zodpovedajú v súčasnosti platným článkom 87 ES až 89 ES.

Článok 24

Zmluvy povoľujúce členským štátom poskytnúť pomoci, a ustanovenia zakazujúce poskytnutie pomoci nezlučiteľnej so spoločným trhom..." [neoficiálny preklad]

1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 92 ods. 2 Zmluvy, zakazuje sa štátna pomoc, ktorej výška je stanovená podľa ceny alebo množstva výrobkov uvedených v článku 1.

10. Napokon treba poukázať na článok 3 nariadenia č. 804/68, ktorý obsahuje nasledujúce ustanovenia o stanovení ceny mlieka:

2. Taktiež sa zakazujú vnútroštátne opatrenia umožňujúce kompenzáciu cien výrobkov uvedených v článku 1." [neoficiálny preklad]

„Článok 3

Pri výrobkoch uvedených v článku 1 nariadenia č. 804/68, na ktoré odkazuje článok 24 ods. 2, ide najmä o mlieko, smotanu, maslo, syr, tvaroh, laktózu a laktózový sirup.

1. Spoločenstvo stanoví každoročne pred 1. augustom orientačnú cenu mlieka na hospodársky rok, ktorý začína plynúť nasledujúci kalendárny rok.

9. V dvanástom odôvodnení nariadenia č. 804/68 sa jasne uvádza:

...

„Vytvorenie spoločného trhu založeného na spoločnom cenovom systéme by bolo poskytnutím určitých pomoci ohrozené; preto je potrebné, aby sa na sektor s mliekom v zásade uplatňovali ustanovenia

2. Orientačná cena je cena mlieka, ktorú budú požadovať výrobcovia za predané mlieko v hospodárskom roku v súlade s odbytovými možnosťami ponúkanými trhom Spoločenstva a vonkajšími trhmi.

3. Orientačná cena sa stanoví pre mlieko s obsahom tuku 3,7 % dodávané mliekarenským podnikom. ...“⁵ [*neoficiálny preklad*]

11. Okrem toho v čase skutkových okolností veci samej článok 5 ods. 1 druhý pododsek nariadenia č. 1411/71 stanovoval⁶:

„Na mlieko používané na výrobu konzumného mlieka sa musí uplatňovať systém platenia, ktorý rozlišuje medzi kvalitou mlieka. Tento systém musí zabezpečiť, aby mlieko, ktoré sa používa ako surovina na výrobu konzumného mlieka, spĺňalo určité požiadavky, čo sa týka jeho kvality vrátane jeho zloženia.“ [*neoficiálny preklad*]

poľnohospodárskych výrobkov (*Landbouwkwaliteitswet*, ďalej len „zákon o kvalite poľnohospodárskych výrobkov“)⁷, na nariadenie o kvalite poľnohospodárskych výrobkov — surového mlieka a výroby mliečnych výrobkov (*Landbouwkwaliteitsbesluit rauwe melk en zuivelbereiding*, ďalej len „holandské vykonávacie nariadenie o mlieku“)⁸, ako aj na vykonávaciu vyhlášku ministra poľnohospodárstva, životného prostredia a rybolovu o kvalite v poľnohospodárstve — platby za mlieko dodávané mliekárňam v závislosti od kvality (*Landbouwkwaliteitsregeling uitbetaling van boerderijmelk naar kwaliteit*, ďalej len „holandská vykonávacia vyhláška o mlieku“)⁹. K nim patrí aj nariadenie a rozhodnutie prijaté Productschap Zuivel (Spolok pre mlieko a mliečne výrobky), žalovaným vo veci samej.

13. Navyše zo všetkých týchto predpisov možno v podstate vyvodiť toto:

B — Vnútroštátne právo

12. V holandskom vnútroštátnom práve treba poukázať najmä na zákon o kvalite

14. Článok 2 ods. 1 zákona o kvalite poľnohospodárskych výrobkov v spojení s článkom 3 písm. a) nariadenia o mlieku obsahuje splnomocňovacie ustanovenie na vydanie predpisov o kvalite [poľnohospodárskych] výrobkov, konkrétne surového mlieka. Týmito predpismi možno o. i. upraviť aj vyplácanie ceny podľa kvality výrobkov.

5 — S účinnosťou od 1. júla 1996 bol článok 3 ods. 1 nariadenia č. 804/68 nahradený týmto znením: „Spoločenstvo každoročne stanovuje orientačnú cenu mlieka.“ [nariadenie Rady (ES) č. 1587/96 z 30. júla 1996, Ú. v. ES L 206, s. 21]. Nariadenie č. 1255/1999 platné od 1. januára 2000 obsahuje vo svojom článku 3 systém orientačných cien, ale nepredpokladá nutne každoročné opätovné stanovenie ceny.

6 — Nariadenie Rady (EHS) č. 1411/71 z 29. júna 1971, ktorým sa stanovujú dodatočné pravidlá o spoločnej organizácii trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami vzhľadom na výrobky patriace do kódu KN 04.01 spoločného colného sadzovníka (Ú. v. ES L 148, s. 4). Toto nariadenie bolo zrušené s účinnosťou od 1. januára 1998.

7 — Stb. 1971, s. 371, zmenený a doplnený zákonom z 23. decembra 1993 (Stb. 1993, s. 690).

8 — Stb. 1994, s. 63, zmenený a doplnený nariadením z 26. júna 1995, Stcrt. 122.

9 — Stcrt. 1994, s. 25. Stratil platnosť s účinnosťou od 8. januára 2000.

15. Článok 2 ods. 2 písm. f) zákona o kvalite poľnohospodárskych výrobkov v spojení s článkom 3 písm. a) a c) holandského nariadenia o mlieku povoľuje zavedenie systému zrážok z ceny a príplatkov k cene surového mlieka v závislosti od kvality výrobkov.

ceny za mlieka dodávané mliekarňam podľa kvality (*Landbouwkwaliteitsverordening 1994, Uitbetaling van boerderijmelk naar kwaliteit*; ďalej len „nariadenie z roku 1994“) ¹¹, ktoré v príslušnej časti znie:

„Článok 2

16. Článok 8 zákona o kvalite poľnohospodárskych výrobkov umožňuje poverenie súkromných právnických osôb kontrolnými funkciami, ďalej skúmaním poľnohospodárskych výrobkov, ako aj vykonávaním právnych predpisov o vyplácaní ceny podľa kvality výrobkov. Podľa článku 3 ods. 1 písm. c) a článku 7 holandského nariadenia o mlieku sa touto úlohou v oblasti mlieka v podstate poveruje *Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel* (ďalej len „nadácia COKZ“) ¹⁰ so sídlom v Leusden.

1. Odberateľ mliekarenského mlieka je povinný zaplatiť príslušným chovateľom dobytka cenu za toto mlieko podľa kvality na základe ustanovení tohto nariadenia alebo ustanovení prijatých na základe tohto nariadenia.

...

17. V článku 2 holandskej vykonávacej vyhlášky o mlieku bol opäť príslušný trhový spolok — *Productschap Zuivel* — poverený vydaním predpisov o vyplácaní ceny za mlieko dodávané mliekarňam podľa kvality, ktoré upravujú o. i. preskúvanie kvality, vykonanie zrážky z ceny, ako aj vyplatenie príplatku k cene. Na základe článku 2 vykonávacej vyhlášky o mlieku *Productschap Zuivel* vydal nariadenie z roku 1994 o kvalite poľnohospodárskych výrobkov — vyplácanie

3. Odberateľ mliekarenského mlieka je povinný,

- a) nechať skontrolovať kvalitu mliekarenského mlieka dodaného chovateľmi dobytka a

10 — Ústredný orgán pre kvalitu mliečnych výrobkov.

11 — PBO-blad 1994, afl. č. 9. Dňa 15. septembra 1999 vydal *Productschap Zuivel* nový právny predpis *Zuivelverordening 2000, Uitbetaling van boerderijmelk naar kwaliteit, samenstelling en gewicht*, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2000. Tento predpis zrušil o. i. predpis z roku 1994.

- b) zaznamenať výsledok kontroly kvality opísaný v písm. a) pri dodržaní ustanovení tohto nariadenia alebo ustanovení prijatých na základe tohto nariadenia.
2. Výška príplatku za kvalitu sa stanoví za každých 100 kilogramov mlieka pre oblasť vymedzenú predsedom po vypočutí nadácie COKZ tak, aby celková suma príplatkov za kvalitu za príslušné obdobie presne alebo takmer presne zodpovedala celkovej sume vykonaných zrážok z ceny.

...

Článok 12

Článok 10

1. Výsledky kontroly kvality vyhodnotí kontrolný orgán podľa právnej úpravy prijatej predsedom po vypočutí nadácie COKZ, ktorá bude obsahovať normy, zrážkové body a nariadené zrážky z ceny.

Za každé obdobie priebežnej kontroly je odberateľ mliekarenského mlieka povinný vo vzťahu k celkovému množstvu mlieka dodaného dotknutým chovateľom dobytká v príslušnom období vykonať na základe celkového počtu udelených zrážkových bodov zrážku z ceny stanovenú predsedom po vypočutí nadácie COKZ, ako aj prípadné zrážky z ceny vzťahujúce sa na jednotlivé dodávky z dôvodu výskytu antibiotík v mlieku.“

...

Článok 11

1. Odberatelia mliekarenského mlieka sú povinní zaplatiť chovateľom dobytká, ktorým nepretržite po dobu dvanástich mesiacov nebol udelený viac ako jeden zrážkový bod a v mlieku ktorých nebola preukázaná prítomnosť antibiotík, príplatok za kvalitu. ...

18. V rozhodnutí *Besluit vaststelling frequentie en beoordeling resultaten kwaliteit-sonderzoek* (rozhodnutie o stanovení počtu kontrol kvality a posúdení ich výsledkov)¹² vydanom predsedom Productschap Zuivel sú o. i. stanovené aj zrážky z ceny, ktoré sa vykonajú. Podľa tohto nariadenia je zrážka z ceny vo výške 0,50 NLG (0,23 euro) za kg, ak v boli v dodanom mlieku zistené zostatky antibiotík.

¹² — PBO-blad 1994, afl. č. 20, s. 25, zmenený rozhodnutím z 19. júla 1994 (PBO-blad, afl. č. 42) a rozhodnutím z 15. februára 1995 (PBO-blad, afl. č. 15).

III — Skutkový stav a spor vo veci samej

k cene, prevedie rozdiel na nadáciu COKZ, ktorá ho prerozdelení ďalším mliekárňam, ktoré naopak vyplatili viac príplatkov k cene ako vykonal zrážok z ceny.

A — *Prehľad spôsobu fungovania holandskej cenovej právnej úpravy*¹³

19. Holandské mliekarne neustále dávajú kontrolovať surové mlieko, ktoré im bolo dodané. Nedostatky v kvalite sú v rámci bodového systému postihované zrážkovými bodmi, ktoré vedú k zrážke z ceny, ktorú si ponechávajú príslušná mliekareň.

22. Z predloženého rozhodnutia vyplýva, že cena mlieka v Holandsku v roku 1995 bola 71,43 NLG za 100 kg, t. j. 0,7143 NLG (0,32 euro) za kg. Ak boli zistené pozostatky antibiotík v mlieku, vykonaná zrážka z ceny bola vo výške 0,50 NLG (0,23 euro) za kg.

20. Tým výrobcom mlieka, ktorých celkové dodávky v časovom období dvanástich mesiacov boli ohodnotené maximálne jedným zrážkovým bodom a v ich mlieku súčasne neboli zistené žiadne pozostatky antibiotík, vyplatia mliekarne príplatok za kvalitu. Tento príplatok opakovane vypočíta nadácia COKZ na základe periodicky poskytovaných údajov od mliekarní.

23. Súdny dvor nemá informácie o tom, koľkým výrobcom boli v rozhodujúcom období vyplatené príplatky k cene, a ako vysoké boli uvedené príplatky v konkrétnom prípade. Na otázku Súdneho dvora však holandská vláda na ústnom pojednávaní uviedla, že príplatky boli veľmi nízke. Pán Kuipers sa domnieva, že takéto príplatky za mlieko dostalo približne 70 % až 80 % holandských poľnohospodárov.

21. Výška príplatku za 100 kg sa stanovuje tak, že celková suma príplatkov za kvalitu vyplatených za príslušné obdobie sa rovná alebo takmer rovná celkovej sume vykonaných zrážok z ceny. Ak mliekareň v príslušnom období vykonala celkovo viac zrážok z ceny, ako vyplatila príplatkov

24. Napokon z predloženého rozhodnutia možno vyvodíť, že v roku 1995 predstavoval v Holandsku podiel *všetkých* príplatkov za kvalitu vo vzťahu k celkovej hodnote *všetkých* dodávok mlieka 0,217 %; v ďalších rokoch (1996 až 1999) bol tento podiel len raz nepatrne vyšší (0,227 % v roku 1996), inak stále nepatrne nižší (v rokoch 1997 až 1999

¹³ — Pozri k tomu predovšetkým body 20 až 22 písomných pripomienok holandskej vlády, ako aj jej vyjadrenia na ústnom pojednávaní.

mal klesajúcu tendenciu a v roku 1997 predstavoval 0,196 %, v roku 1998 predstavoval 0,185 % a nakoniec v roku 1999 bol 0,174 %).

tedy prijaté správne a súdne rozhodnutia a nariadil nové konanie o pôvodnej sťažnosti pána Kuipersa voči Productschap Zuivel.

B — O veci samej

25. Žalobca vo veci samej, pán Kuipers, je výrobcom mlieka v Holandsku a v roku 1995 dodával surové mlieko holandskej mliekarni *Zuivelfabriek De Kievit B.V.* v Meppel. Listami z 24. júla, 28. júla, 8. augusta a 15. augusta 1995 s názvom „správa o kvalite“ mliekareň oznámila pánovi Kuipersovi, že v surovom mlieku, ktoré dodal, boli zistené pozostatky antibiotík¹⁴. Z tohto dôvodu bola pri platbe za surové mlieko dodané pánom Kuipersom vykonaná na základe článku 12 nariadenia z roku 1994 zrážka z ceny vo výške 0,50 NLG (0,23 euro) za kg a príslušná suma — spolu 5 428,95 NLG (2 463,55 euro) — bola zadržaná.

26. Pán Kuipers najprv neúspešne podal viacero interných opravných prostriedkov na nadáciu COKZ. Na základe jeho žaloby napokon *Raad van State, Afdeling bestuursrechtspraak*¹⁵ v druhom stupni zrušil dov-

27. Dňa 20. decembra 2000 Productschap Zuivel zamietol sťažnosť pána Kuipersa, ktorá mu bola medziasom postúpená, ako neodôvodnenú. Proti tomuto rozhodnutiu podal pán Kuipers žalobu na vnútroštátny súd.

IV — Návrh na začatie prejudiciálneho konania a konanie pred Súdnym dvorom

28. Rozhodnutím z 27. júna 2003 College van Beroep voor het bedrijfsleven prerušil konanie a položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

1. Je vnútroštátna právna úprava týkajúca sa zrážok z ceny a príplatkov k cene podľa kvality surového mlieka dodávaného mliekarenskému podniku, ako vo veci samej, v súlade s nariadením (EHS) č. 804/68 o spoločnej organizácii trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami, najmä so zákazom „vyrovnávania cenových rozdielov“ v zmysle článku 24

14 — Doslovne je v predložennom rozhodnutí uvedené: „een bacteriegroeiremmende stof“ (substancia potlačujúca rozmnožovanie baktérií). Vnútroštátny súd okrem iného uvádza, že pán Kuipers sám v súdnom konaní uznal nasadenie penicilínu proti zápalu mliečnej žľazy.

15 — Staatsrat, oddelenie správneho konania.

ods. 2 (po vydaní úplného znenia v súčasnosti článok 38 ods. 2 nariadenia č. 1255/99)?

2. Je vnútroštátna právna úprava týkajúca sa príplatkov k cene podľa kvality surového mlieka dodávaného mliekarenskému podniku, ako vo veci samej, v súlade so zákazom vyplácania pomoci podľa článku 24 ods. 1 nariadenia (EHS) č. 804/68?

3. V prípade kladnej odpovede na druhú otázku: je túto vnútroštátnu právnu úpravu potrebné považovať za pomoc, o vyplatení ktorej musí byť Komisia podľa článku 93 ods. 3 Zmluvy ES (teraz článok 88 ods. 3 ES) v dostatočnom čase upovedomená?

29. V konaní pred Súdnyim dvorom predložili pán Kuipers, holandská vláda a Komisia písomné a ústne pripomienky.

V — Posúdenie

A — O prvej otázke: Súlad zrážok z ceny, prípadne príplatkov k cene na základe kvality s európskou právnou úpravou o cene mlieka

30. Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či je holandská vnútro-

štátna právna úprava týkajúca sa zrážok z ceny a príplatkov k cene podľa kvality surového mlieka dodávaného mliekarenskému podniku v súlade s právnou úpravou spoločnej organizácie trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami, najmä s článkom 24 ods. 2 nariadenia č. 804/68.

31. Holandská vláda považuje sporný systém zrážok z ceny a príplatkov k cene za systém, ktorý je v súlade s nariadením č. 804/68, zatiaľ čo Komisia v ňom vidí porušenie cenovej regulácie v rámci spoločnej organizácie trhu. Aj pán Kuipers považuje právnu úpravu za neprípustnú.

32. Podľa ustálenej judikatúry členské štáty nesmú svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi narušiť cenovú reguláciu stanovenú v rámci spoločnej organizácie trhu. Členské štáty sú povinné zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré sú odchýlné od spoločnej organizácie trhu alebo jej odporujú¹⁶. Predpisy sú v rozpore so spoločnou organizáciou

16 — Rozsudky zo 6. novembra 1979 Toffoli a i., 10/79, Zb. s. 3301, bod 12, zo 7. februára 1984 Komisia/Taliansko, 166/82, Zb. 1984, s. 459, bod 23, zo 7. februára 1984 Jongeneel Kaas, 237/82, Zb. s. 483, bod 12 a z 9. septembra 2003 Milk Marque a National Farmers' Union, C-137/00, Zb. s. I-7975, body 63 a 80; pozri aj — k iným oblastiam spoločnej poľnohospodárskej politiky — rozsudky z 26. júna 1979 Pigs and Bacon Commission, 177/78, Zb. s. 2161, bod 14, z 19. marca 1998 Compassion in World Farming, C-1/96, Zb. s. I-1251, bod 41, z 8. januára 2002 Van den Bor, C-428/99, Zb. s. I-127, bod 35 a z 20. novembra 2003 ACOR, C-416/01, Zb. s. I-14083, bod 21.

trhu aj vtedy, ak bránia jej riadnemu fungovaniu, aj keď príslušná oblasť nebola spoločnou organizáciou trhu taxatívne upravená¹⁷.

táto orientačná cena je stanovená *pre mlieko s obsahom tuku 3,7 % dodávané mliekarským podnikom*¹⁸. Nariadenie však nehovorí, aké účinky môžu mať na tvorbu ceny iné vlastnosti mlieka; trebárs prípadná nedostatočná kvalita, ako napríklad v predmetnom prípade zistené pozostatky antibiotík.

33. Z tohto dôvodu treba preskúmať dve veci: jednak či spoločná organizácia trhu vôbec necháva priestor pre opatrenia na vnútroštátnej úrovni, alebo či obsahuje taxatívnu cenovú právnu úpravu (pozri odstavec 1 nižšie); a jednak či takéto vnútroštátne opatrenia — pokiaľ pre ne ešte zostáva priestor — môžu narušiť spoločnú organizáciu trhu (pozri odstavec 2 nižšie). Pritom treba vždy brať do úvahy článok 24 ods. 2 nariadenia č. 804/68 uvádzaný vnútroštátnym súdom.

1) Priestor zostávajúci pre opatrenia na vnútroštátnej úrovni

34. Čo sa týka *priestoru zostávajúceho pre opatrenia na vnútroštátnej úrovni*, tak spoločná organizácia trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami síce obsahuje cenovú právnu úpravu, v rámci ktorej o. i. určuje aj orientačnú cenu mlieka. Článok 3 ods. 3 nariadenia č. 804/68 však iba stanovuje, že

35. Pripadá mi veľmi málo presvedčivé vyvodiť z tejto absencie úpravy v článku 3 nariadenia č. 804/68, že v tomto článku stanovená cenová úprava je v každom prípade *taxatívna*. Ak by sme pripustili takúto taxatívnu právnu úpravu, malo by to neželateľné právne následky, a to, že v Spoločenstve by sa platila rovnaká cena za mlieko vychádzajúca z orientačnej ceny bez ohľadu na kvalitu, teda aj za kvalitatívne menej hodnotné mlieko. Právne úpravy, ktoré by viac diferencovali cenu mlieka, a to z iných hľadísk, ako je obsah tuku uvedený v článku 3 ods. 3 nariadenia č. 804/68, by boli vopred vylúčené. Naopak je vhodné umožniť diferencovať cenu mlieka aj podľa iných znakov kvality, než je obsah tuku v mlieku, najmä zohľadniť nedostatky v kvalite.

17 — Rozsudky *Compassion in World Farming*, bod 41 a *Van den Bor*, bod 35, citované v poznámke pod čiarou 16.

18 — Ustanovenia vykoná Rada v konaní podľa článku 37 ods. 2 ES v spojení s článkom 3 ods. 4 nariadenia č. 804/68.

36. Ani z ustanovení sekundárneho práva, ktoré uvádza pán Kuipers, nemožno vyvodíť iný záver. Pán Kuipers sa odvoláva na smernicu 46/92¹⁹ a smernicu 47/92²⁰. Vďaka týmto smerniciam, ako aj nariadeniu č. 2377/90²¹ — zjednodušene povedané — sa zaviedli určité hygienické predpisy pre poľnohospodárske výroby a stanovili sa maximálne prípustné hodnoty pre pozostatky antibiotík v týchto výrobkoch. Predávať teda možno v podstate výrobky, ktoré spĺňajú stanovené hodnoty. V žiadnom prípade z toho nevyplýva, že za každý výrobok spĺňajúci stanovené hraničné hodnoty by sa mala zaplatiť rovnaká cena.. Navyše existencia hraničných hodnôt v žiadnom prípade nevyklučuje, že v rámci stanovených hodnôt bude vykonávané ďalšie rozlišovanie podľa kvality, a toto rozlišovanie sa odrazí aj na cene.

prijímať v ňom bližšie špecifikované vnútroštátne opatrenia (kompenzácia cien), ale nezakazuje *akékoľvek* opatrenia členských štátov ovplyvňujúce tvorbu ceny.

38. Len na okraj pripomeniem, že aj článok 5 ods. 1 druhý pododsek nariadenia č. 1411/71, ktorý sa uplatňoval ešte v čase rozhodujúcim pre vec samú, potvrdzuje tieto úvahy. Toto ustanovenie zavádza — v súvislosti s výrobou konzumného mlieka — systém platby diferencovaný na základe kvality. Zjavne teda aj sám zákonodarca Spoločenstva vychádza z toho, že cenová právna úprava obsiahnutá v nariadení č. 804/68 nie je taxatívna.

37. Aj argument vyvodený *a contrario* z článku 24 ods. 2 nariadenia č. 804/68 potvrdzuje, že vnútroštátne opatrenia s účinkami na cenu mlieka nemožno úplne vylúčiť. Toto ustanovenie síce zakazuje

39. Pokiaľ Spoločenstvo neprijalo vlastné ustanovenia o platbe za surové mlieko podľa kvality — ani vo vzťahu k výrobe konzumného mlieka, ani vo vzťahu k výrobe iných mliečnych výrobkov — a tvorba ceny mlieka nie je na úrovni Spoločenstva upravená taxatívne, môžu ju členské štáty podrobnejšie upraviť — za podmienky, že dodržia predpisy Spoločenstva.

19 — Smernica Rady 92/46/EHS zo 16. júna 1992, ktorou sa stanovujú hygienické predpisy pre výrobu surového mlieka, tepelne ošetrovaného mlieka a mliečnych výrobkov a ich uvádzanie na trh (Ú. v. ES L 268, s. 1; Mim. vyd. 03/013, s. 103).

20 — Smernica Rady 92/47/EHS zo 16. júna 1992 o poskytnutí obsahovo a časovo obmedzených výnimiek z osobitných hygienických predpisov Spoločenstva pre výrobu surového mlieka a mliečnych výrobkov a ich uvádzanie na trh (Ú. v. ES L 268, s. 33).

21 — Nariadenie Rady (EHS) č. 2377/90 z 26. júna 1990, ktorým sa stanovuje postup Spoločenstva na určenie maximálnych limitov rezíduí veterinárnych liečiv v potravinách živočíšneho pôvodu (Ú. v. ES L 224, s. 1; Mim. vyd. 03/010, s. 111), zmenené a doplnené o. i. aj nariadením Komisie (EHS) č. 675/92 z 18. marca 1992 (Ú. v. ES L 73, s. 8), ktoré cituje pán Kuipers, naposledy zmenené a doplnené nariadením Komisie (ES) č. 1851/2004 z 25. októbra 2004 (Ú. v. ES L 323, s. 6).

2) Nenarušenie spoločnej organizácie trhu

40. Otázkou zostáva, či vnútroštátne opatrenia, konkrétne holandské, môžu *narušiť*

spoločnú organizáciu trhu ako celku a predovšetkým tu stanovenú cenovú právnu úpravu. Uvedenú otázku možno posúdiť len vo vzťahu k zmyslu a cieľu tejto právnej úpravy, ako aj vo vzťahu k vyšším cieľom a zásadám Zmluvy ES.

zaplatenú takú cenu, ktorá sa čo najviac približuje cene orientačnej, je chybné²⁴. Orientačnú cenu totiž nemožno považovať za individuálnu záruku príjmu, ale len za politický cieľ, a teda všade v Spoločenstve sa treba usilovať o priemernú cenovú úroveň zodpovedajúcu tejto orientačnej hodnote. Na druhej strane orientačná cena chápaná ako politický cieľ necháva ešte dostatok priestoru na rozlišovanie podľa kvality daného výrobku.

a) Orientačná cena ako politický cieľ

41. U orientačnej ceny mlieka ide o *politický cieľ* na úrovni Spoločenstva; takáto *orientačná cena* nezaručuje všetkým výrobcom vo všetkých členských štátoch, že dosiahnu príjem zodpovedajúci orientačnej cene²². To vyplýva aj zo znenia článku 3 ods. 2 nariadenia č. 804/68; podľa tohto článku je orientačnou cenou „cena mlieka, ktorú budú požadovať výrobcovia za celkové množstvo mlieka predané v hospodárskom roku...“²³.

42. Teda tvrdenie Komisie, že každý jednotlivý výrobca musí za svoj výrobok dostať

43. Politický cieľ jednotnej orientačnej ceny mlieka v celom Spoločenstve nebol v žiadnom prípade holandskými zrážkami z ceny a príplatkami k cene v závislosti od kvality narušený. Ako totiž vyplýva z článku 11 ods. 2 nariadenia z roku 1994, príslušná výška príplatku za kvalitu sa vypočíta tak, že celková suma príplatkov za kvalitu vyplatených za príslušné obdobie presne alebo takmer presne zodpovedá celkovej sume vykonaných zrážok z ceny. Inými slovami povedané, systém zrážok z ceny a príplatkov k cene nespôsobuje zmenu celkovej sumy zaplatenej holandskými mliekárňami za nákup surového mlieka v určitom období. Systém má len za následok, že mliekarne nevyplatia každému výrobcovi rovnakú cenu za surové mlieko bez ohľadu na kvalitu, ale naopak v závislosti od kvality dodávky zaplatia jedným výrobcom cenu vyššiu

22 — Rozsudok Milk Marque a National Farmers' Union, citovaný v poznámke pod čiarou 16, bod 88.

23 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

24 — Bod 14 písomných pripomienok Komisie.

a iným výrobcom cenu nižšiu. Takouto celkovo *príjmovu neutrálnou* právnou úpravou je zabezpečené, že v priemere nedochádza v Holandsku k žiadnej odchýlke od orientačnej ceny stanovenej Spoločenstvom, a teda nie je narušené fungovanie spoločnej organizácie trhu.

v podstate dosiahnuť na výrobnom a obchodnom stupni takú cenovú úroveň, ktorá zodpovedá tak záujmom všetkých výrobcov v Spoločenstve pôsobiach v dotknutom sektore, ako aj záujmom spotrebiteľov a zabezpečuje zásobovanie bez podporovania tvorby nadproduktie²⁶.

44. Tým sa aj napríklad predmetný prípad celkom podstatne odlišuje od prípadu Toffoli, v ktorom vnútroštátna právna úprava mala za následok všeobecne vyššiu výrobnú cenu mlieka v porovnaní s orientačnou cenou na úrovni Spoločenstva (260 lír za kg namiesto 204,26 lír za kg)²⁵; na rozdiel od predmetného prípadu v prípade Toffoli prišlo k odchýlke od orientačnej ceny, a tým aj k zjavnému narušeniu spoločnej organizácie trhu.

i) Záujmy spotrebiteľov

b) Zohľadnenie záujmov spotrebiteľov a výrobcov; stabilizácia trhov; zabezpečenie zásobovania

46. Taká právna úprava, akou je holandská úprava stanovujúca zrážky z ceny a príplatky k cene surového mlieka, má za cieľ zaviesť systém odmeňovania podľa kvality a finančnými stimulmi zvyšovať kvalitu poľnohospodárskych výrobkov. Takáto právna úprava zohľadňuje *záujmy spotrebiteľov*, ktorých ochranu treba mať na zreteli podľa článku 153 ods. 2 ES pri stanovovaní a vykonávaní všetkých politík Spoločenstva. Predovšetkým treba mať na zreteli cieľ dodávať tovar spotrebiteľom za primerané ceny [článok 33 ods. 1 písm. e) ES]. S kritériom *primeranosti* veľmi úzko súvisí snaha zachovať pri platbách za poľnohospodárske výrobky spravodlivý vzťah medzi cenou a výkonom a nevyplácať za menej kvalitné výrobky rovnakú cenu ako za akostne nezávadné alebo dokonca vysoko kvalitné poľnohospodárske výrobky.

45. Cieľom spoločnej organizácie trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami je

²⁵ — Rozsudok Toffoli, citovaný v poznámke pod čiarou 16, body 2 a 6.

²⁶ — Rozsudok Milk Marque a National Farmers' Union, citovaný v poznámke pod čiarou 16, bod 85, a rozsudok z 10. marca 1981 Irish Creamery Milk Suppliers Association, v spojených veciach 36/80 a 71/80, Zb. s. 735, bod 20.

ii) Zájmy výrobcov

47. Súčasne je takáto úprava úplne v súlade aj so *záujmami výrobcov*. Výrobca menej kvalitného výrobku totiž nemôže očakávať, že za tento výrobok mu bude vyplatená rovnaká cena ako výrobcovi, ktorý vyrobil akostne nezávadný alebo dokonca vysoko kvalitný výrobok. Kto vyrába s dôrazom na kvalitu, aj právom očakáva, že získa viac ako výrobca menej kvalitného výrobku.

točená vo veci samej, t. j. zrážka vo výške viac ako dve tretiny z normálnej ceny mlieka²⁸, je neprimeraná vo vzťahu k nedostatočnej kvalite dodávky mlieka s pozostatkami antibiotík, alebo je primeraná.

iii) Systém odmeňovania podľa kvality ako prínos k stabilizácii trhov

48. Ani zvýšenie príjmu na hlavu pre osoby pracujúce v poľnohospodárstve stanovené v článku 33 ods. 1 písm. b) ES nevyžaduje docielenie rovnakej ceny za poľnohospodárske výrobky *bez ohľadu na ich kvalitu*.

49. K zásahu do záujmov výrobcov by mohlo prísť len vtedy, ak by zrážky z ceny vykonané štátom boli neprimerané vo vzťahu k zisteným nedostatkom v kvalite²⁷. Je úlohou vnútroštátneho súdu zistiť, ak to je potrebné, či zrážka z ceny, aká bola usku-

50. Cieľ *stabilizácie trhov* uvedený v článku 33 ods. 1 písm. c) ES je možné lepšie dosiahnuť, ak platba výrobcom závisí prinajmenšom aj od kvality ich výrobkov. Síce sa poľnohospodárska politika Spoločenstva na začiatku zameriavala na rozšírenie výroby, a najmä na zabezpečenie zásobovania obyvateľstva, čo do množstva²⁹, predovšetkým základnými potravinami. V časoch nepochybne zníženej dôvery spotrebiteľa v určité poľnohospodárske výrobky však narastá význam kvality výroby. Ak totiž platba závisí od kvality výrobku, tak sa tým môže

27 — Pozri k povinnosti členských štátov dodržiavať všeobecné zásady práva Spoločenstva, najmä zásadu proporcionality — v trocha inej súvislosti — rozsudky z 26. októbra 1995 Siesse, C-36/94, Zb. s. I-3573, bod 21, druhú vetu, z 12. júla 2001 Louloudakis, C-262/99, Zb. s. I-5547, bod 67, a z 3. júla 2003, Lennox, C-220/01, Zb. s. I-7091, bod 76.

28 — Pripomenka: Cenová zrážka bola pri pozostatkoch antibiotík 0,50 NLG za kg, normálna cena mlieka 0,7143 NLG za kg (pozri bod 22 týchto návrhov).

29 — Pozri k tomu aj článok 33 ods. 1 písm. d) ES.

výraznejšie podporiť výroba kvalitných výrobkov a v konečnom dôsledku aj opäťovne obnoviť stratená dôvera.

51. Právna úprava Spoločenstva sa v každom prípade vyznačuje všeobecnou tendenciou vyzdvihovať v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky kvalitu výrobkov so zámerom zlepšiť prestíž týchto výrobkov³⁰. Zavedenie systému platieb závislého na kvalite je v súlade s týmto cieľom.

c) Ciele politiky hospodárskej súťaže

52. Aj ciele politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva treba mať na zreteli pri posudzovaní holandského systému. Ako už Súdny dvor rozhodol, zachovanie efektívnej hospodárskej súťaže na trhoch s poľnohospodárskymi výrobkami totiž patrí k cieľom spoločnej poľnohospodárskej politiky, ako aj spoločnej organizácie trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami; spoločná organizácia trhu nie je voľnou hospodárskou súťažou³¹.

53. Holandský systém so zásahmi do tvorby ceny nariadenými štátom iste nepredstavuje z hľadiska politiky hospodárskej súťaže ideálny prípad. Finančné stimuly zamerané na kvalitu, ktoré daný systém ponúka, však každopádne prispievajú k hospodárskej súťaži v oblasti kvality. Ciele Zmluvy ES v oblasti politiky hospodárskej súťaže svedčia skôr v prospech ako v neprospech prípustnosti holandskej právnej úpravy.³²

d) Zhrnutie

54. Z tohto hľadiska sa nezdá, že by holandská cenová právna úprava bola schopná narušiť ciele spoločnej organizácie trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami — vykladané vo svetle vyššie uvedených cieľov a zásad Zmluvy ES.

30 — Tak sa vyjadril Súdny dvor — v súvislosti s označeniami pôvodu — v rozsudkoch zo 16. mája 2000 Belgicko/Španielsko, C-388/95, Zb. s. I-3123, bod 53, ako aj z 20. mája 2003 Raviil, C-469/00, Zb. s. I-5053, bod 48, a Consorzio del Prosciutto di Parma e Salumificio S. Rita C-108/01, Zb. s. I-5121, bod 63.

31 — Rozsudok Milk Marque a National Farmers' Union, citovaný v poznámke pod čiarou 16, body 57 a nasl., najmä body 57 a 61.

32 — Pokiaľ ide o článok 81 ES a článok 82 ES, treba vychádzať z toho, že ani Productschap Zuivel, ani nadácia COKZ pri vykonávaní holandskej cenovej úpravy nekonajú ako podnik, prípadne ako združenie podnikov. Stanovenie zrážok z ceny, ktoré treba vykonať prostredníctvom Productschap Zuivel, rovnako ako stanovenie príplatkov k cene, ktoré treba zabezpečiť prostredníctvom nadácie COKZ, nie je hospodárskou činnosťou, ale skôr činnosťou spočívajúcou vo vykonávaní právnych predpisov z poverenia štátu. Pozri k tomu rozsudok z 18. marca 1997 Căli, C-343/95, Zb. s. I-1547, body 16 až 18, ako aj moje návrhy z 28. októbra 2004 Viacom, C-134/03, Zb. s. I-1167, body 70 a 71.

3) Zákaz kompenzácie cien

kov, najmä stanovené intervenčné a orientačné ceny vytvorené na úrovni Spoločenstva³³. Nemožno ale nič namietat, ako sa ukázalo, voči vytvoreniu štruktúry cien pre každý z uvedených výrobkov podľa kvality v rámci zásad práva Spoločenstva.

55. Napokon, pokiaľ ide o článok 24 ods. 2 nariadenia č. 804/68, zakazuje tento predpis len vnútroštátne opatrenia, ktoré umožňujú *kompenzáciu cien*. Presnejšie povedané, tento zákaz sa týka opatrení umožňujúcich kompenzáciu „cien výrobkov uvedených v článku 1“. Pri týchto výrobkoch ide konkrétne o mlieko, smotanú, maslo, syr, tvaroh, laktózu a laktózový sirup.

4) Predbežný záver

Z vyššie uvedených dôvodov nie je holandská vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje zrážky z ceny a príplatky k cene surového mlieka dodaného mliekarenským podnikom podľa kvality, v rozpore s nariadením č. 804/68.

56. Už zo znenia tohto ustanovenia — z pojmov „ceny“ a „výrobky“ použitých viackrát — vyplýva, že sa viažu len na kompenzáciu cien medzi *rôznymi mliečnymi výrobkami*, teda na kompenzáciu medzi cenou mlieka a cenou smotany alebo medzi cenou smotany a cenou masla. Má na mysli napríklad druh krížového subvencovania nariadeného alebo povoleného štátom, vďaka ktorému cena jedného z uvedených výrobkov je umelo nízka tým, že sa zvýši cena iného z uvedených výrobkov. Zmysel a cieľ spoločnej organizácie trhu zdôrazňujú toto: Treba zabrániť tomu, aby členský štát obchádzal zásady tvorby cien rôznych mliečnych výrob-

B — O druhej a tretej otázke: *právna úprava pomoci*

57. Druhou a treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa európska právna úprava pomoci uplatňuje na holandskú

³³ — Pozri k tomu aj judikatúru citovanú v poznámke pod čiarou 16.

cenovú úpravu. Do úvahy prítom prichádza porušenie dvoch predpisov o pomoci: osobitného zákazu pomoci zakotveného v článku 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68 a všeobecného zákazu pomoci zakotveného v článku 87 ods. 1 ES.

a mliečnymi výrobkami uplatňujú podľa článku 36 ES v spojení s článkom 23 nariadenia č. 804/68, aj ustanovenia článku 87 ES a článku 88 ES, a teda aj *všeobecný zákaz pomoci* podľa Zmluvy ES. Uvedené potvrdzuje aj druhá časť vety dvanásteho odôvodnenia nariadenia č. 804/68, podľa ktorej ustanovenia Zmluvy ES o pomoci sa musia (zásadne³⁵) uplatniť aj na oblasť výroby mlieka.³⁶

58. Článok 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68 výslovne zakazuje pomoci, pri ktorých sa výška určuje podľa ceny alebo množstva mlieka alebo mliečnych výrobkov. Tento *osobitný zákaz pomoci* sa svojou viazanosťou na cenu a množstvo uplatňuje v užšej miere ako všeobecný zákaz pomoci obsiahnutý v článku 87 ods. 1 ES. V rámci svojho rozsahu pôsobnosti je uvedený článok 24 nariadenia č. 804/68 striktnnejší než článok 87 ES, lebo nepripúšťa žiadne výnimky v zmysle článku 87 ods. 3 ES, ale obmedzuje sa len na výnimky podľa článku 87 ods. 2 ES³⁴.

60. V žiadnom prípade formulácia „ak nie je v tomto nariadení stanovené inak“ v článku 23 nariadenia č. 804/68 neznamena, že článok 24 ods. 1 tohto nariadenia obsahuje taxatívnu úpravu prípustnosti alebo neprípustnosti pomoci v oblasti výroby mlieka. Inak by totiž článok 23 bol bezvýznamný a pozbavený praktickej účinnosti. Navyše článok 24 ods. 1 je len osobitným zákazom určitých pomoci pre mlieko a mliečne výrobky a neobsahuje žiadnu taxatívnu právnú úpravu.

59. Popri tomto osobitnom zákaze pomoci sa na výrobu a obchodovanie s mliekom

35 — Slovo „zásadne“ narádajúce sa v nemeckej verzii odôvodnenia nemá svoj ekvivalent v iných jazykových verziách, konkrétne vo francúzskej, talianskej, španielskej, portugalskej, holandskej a anglickej verzii.

36 — Málo jasný je z tohto hľadiska rozsudok zo 14. októbra 2004 Španielsko/Komisia, C-173/02, Zb. s. I-973, v ktorom vzťah pravidla a výnimky článku 23 nariadenia č. 804/68 (uplatňovanie právnej úpravy o pomoci na bežné prípady a neuplatňovanie len v prípadoch výslovne stanovených v nariadení) sa zdá opačný: „Pokiaľ ide o pomoci v tejto oblasti, článok 23 nariadenia č. 804/68 v spojení s článkom 36 ES stanovuje, že ustanovenia článkov 87 ES, 88 ES a 89 ES sa uplatnia na výrobu a obchod s mliečnymi výrobkami len v prípade, ak je takéto použitie stanovené nariadením, ktoré zavádza spoločnú organizáciu trhu“ (rozsudok Španielsko/Komisia, bod 17).

34 — Pozri úvodnú formuláciu článku 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68 „s výnimkou článku 92 ods. 2 Zmluvy...“, ktorú treba v súčasnosti považovať za odkaz na článok 87 ods. ES.

1) Príplatky k cene z hľadiska zákazu pomoci (článok 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68 a článok 87 ods. 1 ES)

61. Druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či holandská vnútroštátna právna úprava stanovujúca zrážky z ceny za surové mlieko nižšej kvality a z nich financované príplatky k cene za stálu dodávku vysoko kvalitného surového mlieka je v súlade so zákazom pomoci uvedeným v článku 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68.

62. Zatiaľ čo Komisia a pán Kuipers zastávajú názor, že pri holandských príplatkoch za kvalitu ide o pomoci, holandská vláda zastáva opačný názor.

63. Základným predpokladom pre uplatnenie zákazu pomoci je, že v konkrétnom prípade ide o pomoc. Článok 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68 neobsahuje vlastnú definíciu pomoci. Pojem pomoci v tomto ustanovení sa teda má vykladať rovnako ako pojem pomoci uvedený v článku 87 ES (a článku 88 ES); to je v súlade aj s cieľom článku 23 nariadenia č. 804/68 a jeho dvanástym odôvodnením, v zmysle ktorého sa ustanovenia Zmluvy ES o pomoci musia uplatniť v rámci spoločnej organizácie trhu.

64. Podľa judikatúry sa zákaz pomoci uplatní, ak sú splnené štyri podmienky: po prvé, musí ísť o opatrenie štátu alebo opatrenie podporované štátom. Po druhé, musí byť schopné narušiť obchodovanie medzi členskými štátmi. Po tretie, príjemcovi pomoci musí byť poskytnutá výhoda. Po štvrté, musí narušovať alebo mohlo by narušovať hospodársku súťaž.³⁷

65. V predmetnom prípade je problematická predovšetkým prvá podmienka (poskytnutie štátnych prostriedkov) a tretia podmienka (výhoda pre príjemcu). Týmto podmienkam sa budem v nasledujúcich úvahách venovať.

a) Poskytnutie štátnych prostriedkov

66. Najprv treba bližšie posúdiť, či príplatky k cene za kvalitu vyplácané mliekárňami sú

37 — Rozsudky z 15. júla 2004 *Pearle a i.*, C-345/02, Zb. s. I-7139, bod 33, a z 24. júla 2003 *Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, Zb. s. I-7747, bod 75.

vôbec zabezpečované zo štátnych prostriedkov, a teda sú poskytované štátom³⁸.

nutie príplatkov za kvalitu predstavovať pre štát alebo pre ním poverený orgán *dodatočné zaťaženie* ⁴¹.

67. Východiskovým bodom úvah musí byť, že sporné príplatky výrobcom mlieka vyplácali súkromné mliekarne a že pochádzali zo súkromných zdrojov, boli totiž financované z príjmov za zrážky z ceny dodávateľom surového mlieka nižšej kvality.

68. Skutočnosť, že holandské mliekarne sú *povinné* poskytovať takéto príplatky k cene z *moci zákona* sama osebe nepostačuje na to, aby príplatky boli považované za pomoci³⁹.

69. Okrem toho sú podľa judikatúry rozhodujúce dve hľadiská: jednak prostriedky používané na vyplácanie príplatkov za kvalitu, aj keď nie sú stále majetkom štátu, musia neustále podliehať *štátnej kontrole* , a tým musia byť k dispozícii príslušným vnútroštátnym orgánom⁴⁰, a jednak musí poskyt-

70. V prospech *štátnej kontroly* sporných prostriedkov hovorí, že v holandskom systéme možno mliekarne považovať za výplatné miesta poverené štátom a nadácia COKZ⁴² je rovnako poverená štátom vykonávať všeobecné riadenie týchto platieb. S týmto cieľom nadácia COKZ vypočítava nielen výšku vyplatených príplatkov za kvalitu na základe údajov predložených mliekarnami za dané obdobie, ale predovšetkým aj sama funguje ako miesto prerozdelenia prostriedkov. Tak zhromažďuje zostatky príjmov jednotlivých mliekarní z príjmov za zrážky z cien a prevedie ich na tie mliekarne, ktoré mali v rovnakom období nižšie príjmy zo zrážok z ceny, než boli platby za príplatky k cene. Komisia používala pre tento systém pojem „virtuálny fond“. Inak než v prípade PreussenElektra⁴³ teda v každom prípade časť peňazí používaných na príplatky za

38 — V tomto zmysle rozsudok Pearle, citovaný v poznámke pod čiarou 37, bod 34, ďalej body 37 a 38, ako aj rozsudky z 21. marca 1991 Taliansko/Komisia, C-303/88, Zb. s. I-1433, bod 11; zo 16. mája 2002 Francúzsko/Komisia, C-482/99, Zb. s. I-4397, bod 24, a z 20. novembra 2003 GEMO, C-126/01, Zb. s. I-13769, bod 24.

39 — Rozsudok z 13. marca 2001 PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2099, body 59 až 61.

40 — Rozsudok zo 16. mája 2000 Francúzsko/Ladbrooke Racing a Komisia, C-83/98 P, Zb. s. I-3271, bod 50, a rozsudok Francúzsko/Komisia, citovaný v poznámke pod čiarou 38, bod 37. Podobne aj generálny advokát Jacobs v bode 165 svojich návrhov z 26. októbra 2000 PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2103.

41 — Rozsudky zo 17. marca 1993 Sloman Neptun, C-72/91 a C-73/91, Zb. s. I-887, bod 21; z 1. decembra 1998 Ecotrade, C-200/97, Zb. s. I-7907, bod 35; z 22. novembra 2001 Ferring, C-53/00, Zb. s. I-9067, bod 16, a rozsudok Pearle a I., citovaný v poznámke pod čiarou 37, bod 36, druhá polovica vety.

42 — Splnomocnenie štátom Productschap Zuivel vyplýva z článku 2 holandského nariadenia o mlieku, poverenie nadácie COKZ najmä z článkov 3 a 7 holandského nariadenia o mlieku (pozri body 16 a 17 týchto návrhov).

43 — Citovaný v poznámke pod čiarou 39.

kvalitu ide najskôr do „rúk“ štátu a následne sú prerozdelené prostredníctvom nadácie COKZ poverenej štátom.

71. Súčasne je poskytovanie príplatkov k cene podľa kvality súčasťou politiky holandského štátu, ktorej cieľom je zvýšenie kvality poľnohospodárskych výrobkov⁴⁴, a slúži na jej presadenie. Tým sa predmetný prípad odlišuje od veci Pearle a i.⁴⁵, v ktorej sporné opatrenie bolo prijaté profesným združením z iniciatívy jednotlivcov.

72. Naopak v predmetnom prípade, tak ako aj vo veci Pearle a i.⁴⁶, nič nenasvedčuje tomu, že poskytnutie príplatkov za kvalitu by mohlo viesť k *dodatočnému zaťaženiu* verejných financií. Aj štátom poverený orgán môže fungovať ako prerozdelenie miesto alebo ako správca „virtuálneho fondu“: isté je, že verejnoprávne orgány v žiadnom prípade na poskytnutie príplatkov za kvalitu nepoužívajú dodatočné zdroje v systéme a že verejný sektor sa v tejto súvislosti nevzdáva príjmov, ktoré mu inak prináležia.

73. V predmetnom prípade teda v podstate nejde o verejne financovanú podporu určitých hospodárskych subjektov, ale skôr ide o štátny zásah do tvorby ceny medzi mliekarňami na jednej strane a výrobcami surového mlieka (poľnohospodármi) na druhej strane. Ak sú samotným zásahom do tvorby ceny zvýhodnené určité hospodárske subjekty voči iným subjektom, tak týmto spôsobom dosiahnuté výhody nie sú priamo ani nepriamo zapríčinené štátnymi prostriedkami⁴⁷.

74. Za týchto okolností nemožno príplatky k cene považovať za plnenie *zo štátnych prostriedkov*.

b) Výhoda pre príjemcov

75. Aj keď by sme však pripustili — na rozdiel od môjho názoru — že vynaložené prostriedky pochádzajú zo štátnych zdrojov, je ešte potrebné v každom prípade preskúmať, či príplatky k cene ako vo veci samej sú vôbec *výhodou* pre príjemcov, ktorá by odôvodňovala skutočnosť, že ide o pomoc

44 — Pozri najmä článok 2 ods. 2 písm. f) zákona o kvalite poľnohospodárskych výrobkov v spojení s článkom 3 písm. a) a c) holandského nariadenia o mlieku, ako aj článok 11 nariadenia z roku 1994.

45 — Rozsudok citovaný v poznámke pod čiarou 37, pozri najmä body 15, 37 a 38 (s ďalšími odkazmi).

46 — Rozsudok Pearle, citovaný v poznámke pod čiarou 37, bod 36.

47 — Pozri rozsudok z 24. januára 1978 Van Tiggele, 82/77, Zb. s. 25, body 23 až 25, v ktorom Súdny dvor zamietol pomoc v prípade, že maloobchodu bola určovaná minimálna cena s cieľom zvýhodniť predajcov výrobku na úkor spotrebiteľa.

v zmysle článku 87 ES a článku 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68.

protiplnenie za plnenia, ktoré sú poskytnuté v rámci plnenia *povinností verejnej služby*⁵⁰.

76. Za pomoci sa totiž považujú len opatrenia takého typu, ktoré priamo alebo nepriamo zvýhodňujú podniky, alebo ktoré sú považované za hospodársku výhodu, ktorú by zvýhodnený podnik za bežných okolností nezískal⁴⁸.

79. Táto myšlienka je napokon len vyjadrením všeobecnej zásady, podľa ktorej sa právo pomoci neuplatňuje na právne vzťahy, pri ktorých plnenie zodpovedá protiplneniu bežnému na trhu. Kto totiž poskytuje plnenie a dostane za to obvyklé protiplnenie, nie je príjemcom pomoci, ale koná podľa bežných podmienok hospodárskej súťaže uplatňovaných na trhu⁵¹.

77. Rozhodujúcou otázkou teda je, či pri príplatkoch k cene ako v predmetnej veci samej ide v konečnom dôsledku len o protiplnenie výrobcom mlieka, ktoré je na trhu obvyklé, alebo či ide o finančnú výhodu, ktorú by dotknutý výrobca mlieka nemohol v trhových podmienkach získať, a tým je voči iným účastníkom hospodárskej súťaže zvýhodnený⁴⁹.

78. V tejto súvislosti Súdny dvor prednedávnom rozhodol, že opatrenie *nespadá* pod článok 87 ods. 1 ES, pokiaľ je považované za

80. Podľa informácií predložených vo veci samej treba príplatky k cene uplatňované v Holandsku v skutočnosti považovať za *protiplnenie* za plnenia poskytnuté výrobcami mlieka, a nie za osobitnú výhodu pre nich. V žiadnom prípade sa totiž príplatky za kvalitu nevyplácajú *duplicitne* za *jednotlivé*, izolované dodávky surového mlieka, t. j. dodatočne k bežnej cene už zaplatenej za akostne nezávadné výrobky. Okrem toho, vo veci samej sporné príplatky k cene sa okrem *kvality* viažu aj *na časové obdobie*. Slúžia ako dodatočné ocenenie *stálej* dodávky vysoko kvalitného surového mlieka *za dlhšie časové*

48 — Rozsudok z 27. novembra 2003 Enirisorse, C-34/01 až C-38/01, Zb. s. I-14223, bod 30, a rozsudok Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, už citovaný v poznámke pod čiarou 37, bod 84 s citovanými odkazmi.

49 — Rozsudok z 11. júla 1996 SFEI a. i., C-39/94, Zb. s. I-3547, bod 60; rozsudok Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, už citovaný v poznámke pod čiarou 37, bod 87.

50 — Rozsudok Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, citovaný v poznámke pod čiarou 37, body 87, 89 a 94, a rozsudok Enirisorse, už citovaný v poznámke pod čiarou 48, bod 31.

51 — Naopak môže ísť o pomoci, ak sa za plnenie neposkytuje protiplnenie, alebo ak sa plnenie poskytuje za zvýhodnených podmienok. Pozri k tomu rozsudok GEMO, citovaný v poznámke pod čiarou 38, bod 29, ďalej rozsudok z 2. februára 1988 67/85, 68/85 a 70/85 Van der Kooy a. i./Komisia, Zb. s. 219, bod 28, a rozsudok SFEI (už citovaný v poznámke pod čiarou 49, bod 62).

obdobie, teda popri samotnej dodávke sa platí za *stálu kvalitu*. Aby výrobca získal nárok na vyplatenie príplatku za kvalitu, musí dotknutý výrobca počas dvanástich týždňov dodávať mlieko, za ktoré mu bol pridelený maximálne jeden zrážkový bod a nebola v ňom preukázaná prítomnosť antibiotík⁵².

81. Zložitejšie je odpovedať na otázku, či takéto protiplnenie formou príplatku za kvalitu je čo do výšky *na trhu obvyklé*, pretože ide o značne regulovaný trh⁵³. Mohli by sme hovoriť, že príplatky svojou výškou nie sú na trhu obvyklé, pokiaľ by prevyšovali sumu, ktorú by bolo možné dosiahnuť práve voľnou súťažou hospodárskych síl. V predmetnom prípade však bolo naopak preukázané, že príplatky za kvalitu vyplatené jednotlivým výrobcom boli svojou výškou veľmi nízke⁵⁴. Z uvedeného dôvodu sa zdá veľmi nepravdepodobné, že by príplatkami za kvalitu zvýhodnení výrobcovia mlieka nedostali tú istú hodnotu aj za normálnych trhových podmienok, t. j. bez štátneho vplyvu na tvorbu ceny.

82. Skutočnosť, že príplatky za kvalitu môžu mať rôznu výšku, nie je v rozpore s ich zaradením ako protiplnenia obvyklého na trhu. Okrem toho je pre vec samu charakteristické, že v čase, keď veľa výrobcov dodávalo surové mlieko nižšej kvality, dostávali dodávatelia trvale vysoko kvalitného surového mlieka zodpovedajúce vyššie príplatky za kvalitu, pretože v tomto období dodržiavanie kvality bolo obzvlášť vysoko cenené. Na druhej strane, ak v určitom období menej výrobcov dodávalo mlieko nižšej kvality v porovnaní s veľkým počtom výrobcov akostne nezávadného surového mlieka, tak boli príplatky za kvalitu úmerne nižšie, lebo v tomto období dodržiavanie kvality u dodávateľov trvale nezávadného surového mlieka bolo menej cenené.

83. Pre úplnosť treba ešte dodať, že skúmanie kvality dodaného mlieka sa uskutočňuje podľa vopred stanovených kritérií a pod dohľadom samostatného pre tento účel vytvoreného kontrolného miesta (článok 10 ods. 1 nariadenia z roku 1994 v spojení s článkom 7 holandského vykonávacieho nariadenia o mlieku)⁵⁵. Podľa predložených informácií súčasne všetci výrobcovia, ktorí

52 — Pozri článok 11 ods. 1 nariadenia z roku 1994.

53 — Zákonodarcia Spoločenstva sám totiž významným spôsobom ovplyvňuje voľnú súťaž síl na trhu, na ktorom zavedie cenovú úpravu s orientačnou cenou mlieka a s intervenčnými cenami pre určité spracovateľské výrobky, a ohraničuje tento systém ochranným mechanizmom na vonkajších hraniciach Spoločenstva, s možnosťou vývozných náhrad a poľnohospodárskych dávok pri obchodovaní s tretími štátmi.

54 — Pozri bod 23 týchto návrhov.

55 — Podobne v rozsudku Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, citovanom v poznámke pod čiarou 37, bod 90, Súdny dvor stanovene kritérium, podľa ktorého treba vopred objektívne a transparentne stanoviť parametre, podľa ktorých sa vypočíta kompenzácia. Ďalšie kritériá uvedené Súdny dvorom v tomto rozsudku (body 89 až 93) sa týkajú špeciálne protiplnenia za plnenie *povinností verejnej služby*, a preto ich nemožno uplatniť na predmetný prípad.

splnia stanovené kritériá kvality, môžu automaticky dostať príplatky k cene. Teda nie je nutné obávať sa nerovného zaobchádzania s výrobcami.

84. Za týchto okolností príplatky k cene vyplácané mliekarňami za stálu dodávku vysoko kvalitného surového mlieka nie sú v žiadnom prípade pomocou v zmysle článku 87 ES a 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68, ale sú iba odmenou za mimoriadne dodržiavanie kvality zo strany výrobcov.

2) Zrážky z ceny z hľadiska oznamovacej povinnosti a povinnosti nevykonať opatrenia v zmysle predpisov o pomoci (článok 88 ods. 3 ES)

85. Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či oznamovacia povinnosť a povinnosť nevykonať opatrenia obsiahnutá v článku 88 ods. 3 ES sa vzťahuje na holandskú vnútroštátnu úpravu, ktorá stanovuje zrážky z ceny za surové mlieko nižšej kvality a z nich financované príplatky k cene za stálu dodávku vysoko kvalitného surového mlieka.

86. Oznamovacia povinnosť a povinnosť nevykonať opatrenia obsiahnutá v článku 88 ods. 3 ES sa v podstate vzťahuje len na *stranu výdavkov*, t. j. poskytnutia pomoci príjemcovi alebo príjemcom. *Strana príjmov*, t. j. výber poplatkov na financovanie pomoci sa v bežnom prípade nezahŕňa do oznamovacej povinnosti a povinnosti nevykonať opatrenia.

87. Rozšírenie tejto oznamovacej povinnosti a povinnosti nevykonať opatrenia aj na financovanie pomoci prichádza do úvahy len výnimočne v prípade, keď existuje priama a neoddeliteľná súvislosť medzi príjmovou a výdavkovou stranou⁵⁶.

88. V predmetnom prípade mnohé skutočnosti svedčia v prospech existencie takejto priamej a neoddeliteľnej súvislosti medzi ponechaním si zrážky z ceny surového mlieka nižšej kvality na jednej strane a financovaním príplatkov k cene za stálu dodávku akostne nezávadného surového mlieka na druhej strane. Najmä podľa článku 11 ods. 2 nariadenia z roku 1994 je nutné stanoviť výšku príplatku k cene za 100 kg

56 — Pozri najmä rozsudok z 21. októbra 2003 Van Calster a i., C-261/01 a C-262/01, Zb. s. I-12249, bod 49, ako aj rozsudok Enirisorse, citovaný v poznámke pod čiarou 48, body 43 až 45, a Pearle a i., citovaný v poznámke pod čiarou 37, body 29 a 30. Podrobné spracovanie problematiky sa nachádza v bode 32 a nasl. návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Geelhoed 4. marca 2004 Streekgewest, C-174/02, a Pape C-175/02.

mlieka tak, že celková suma vyplatených príplatkov k cene sa rovná alebo takmer rovná celkovej sume uskutočnených zrážok z ceny. Uskutočnené zrážky z ceny sú účelovo viazané a slúžia výlučne na financovanie príplatkov k cenám.

C — Záverečná poznámka

89. Ako však už bolo uvedené⁵⁷, príplatok k cene v závislosti od kvality, ktorý sa v predmetnom prípade poskytuje v Holandsku, nie je pomocou v zmysle článku 87 ES. Za týchto okolností sa ani na zrážky z ceny určené na financovanie príplatkov k cene nevzťahuje oznamovacia povinnosť a povinnosť nevykonať opatrenia.

91. Vo svojom vyjadrení pán Kuipers uvádza, že holandský systém zrážok z ceny by mohol byť v rozpore so zárukami vyplývajúcimi z článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd⁵⁸. Pritom sa o. i. odvoláva na prezumpciu neviny.

3) Predbežný záver

90. Z uvedených dôvodov holandská vnútroštátna úprava, ktorá stanovuje zrážky z ceny za surové mlieko nižšej kvality, z ktorých financuje príplatky k cene za stálu dodávku akostne nezávadného mlieka, nie je v rozpore s článkom 87 ods. 1 ES a článkom 88 ods. 3 ES, ako ani článkom 24 ods. 1 nariadenia č. 804/68.

92. Tento názor treba zamietnuť z nasledujúcich dôvodov: Právny poriadok Spoločenstva síce zaručuje základné právo podobné právu zaručenému článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Avšak odvolávanie sa na prezumpciu neviny je v predmetnom prípade chybné, pretože pri holandskom systéme zrážok z ceny vôbec nejde o štátny mechanizmus sankcií, ale len o štátny zásah do tvorby ceny. Súčasne nič nenasvedčuje tomu, že by v predmetnom prípade došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces; predovšetkým zo spisu vyplýva, že pán Kuipers mal príležitosť vyjadriť sa a že ju aj v širokej miere využil.

57 — Pozri úvahy v bodoch 61 až 84 týchto návrhov.

58 — Podpísaný 4. novembra 1950 v Ríme.

VI — Návrh

93. Na základe vyššie uvedených úvah navrhujem Súdnemu dvoru, aby na otázky predložené College van Beroep voor het bedrijfsleven odpovedal takto:

- „1. Holandská vnútroštátna právna úprava stanovujúca zrážky z ceny a príplatky k cene v závislosti od kvality surového mlieka dodávaného mliekarenským podnikom nie je v rozpore s nariadením Rady (EHS) č. 804/68 z 27. júna 1968 o spoločnej organizácii trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami.
2. Holandská vnútroštátna úprava, ktorá stanovuje zrážky z ceny za surové mlieko nižšej kvality, z ktorých financuje príplatky k cene za stálu dodávku akostne nezávadného surového mlieka, nie je v rozpore s článkom 87 ods. 1 ES a článkom 88 ods. 3 ES, ako ani článkom 24 ods. 1 nariadenia Rady č. 804/68 z 27. júna 1968 o spoločnej organizácii trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami.“